

JEL Classification: E20; J30; C40; O10; P52

Олександр Шубалий, д.е.н., професор
 Луцький національний технічний університет
<https://orcid.org/0000-0002-9131-1896>
 shubalyi@ukr.net

Oleksandr Shubalyi, Doctor of Economic Sciences, Professor
 Lutsk National Technical University
<https://orcid.org/0000-0002-9131-1896>
 shubalyi@ukr.net

ЗМІНА ТРАЄКТОРІЇ ПЕРЕХОДУ СОЦІО-ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ДО СТАЛОГО РОЗВИТКУ ВНАСЛІДОК ВІЙНИ

У статті вивчено проблему зміни траєкторії сталого розвитку соціо-еколого-економічної системи України через негативні наслідки війни. Основна мета цієї статті полягає в дослідженні масштабів зміни траєкторії переходу соціо-еколого-економічної системи України до сталого розвитку внаслідок війни та інших негативних факторів для подальшого вироблення антикризових заходів. Систематизація літературних джерел та підходів до вирішення проблеми свідчить про те, що в складний воєнний і повоєнний час для України буде надзвичайно важливо виявити поточну траєкторію переходу соціо-еколого-економічної системи до сталого розвитку та її можливу зміну внаслідок війни. Актуальність вирішення даної наукової проблеми полягає в тому, що війна очевидно призведе до необхідності внесення значних корективів в процес реалізації Цілей сталого розвитку в Україні. Методологічним інструментарієм проведення дослідження було використання методології Економічної та соціальної Комісії ООН для Азії та Тихого океану (UNESCAP), яка дозволяє провести оцінку регіонального та субрегіонального прогресу на шляху до досягнення Цілей сталого розвитку 2030. Об'єктом дослідження є процес переходу соціо-еколого-економічної системи України до сталого розвитку на основі реалізації визначених на національному рівні Цілей сталого розвитку 2030. У статті представлено аналіз результатів проведеної Держстатом України проміжної оцінки поточного прогресу щодо досягнення Цілей сталого розвитку 2030 в Україні за період 2015-2020 рр., яка показала, що до початку повномасштабної війни реалізація 8 з 17 Цілей сталого розвитку 2030 в Україні проходила з випередженням цільових показників, натомість значні проблеми виникли щодо досягнення Цілей 4, 7, 10, 14, 15, 17. Дослідження емпірично підтверджує та теоретично доводить, що людські, матеріальні, фінансові, природні втрати, які понесла Україна внаслідок війни безперечно призведуть до сповільнення або втрати позитивних темпів досягнення Цілей, щодо яких станом на 2020 рік був досягнутий позитивний прогрес, а щодо Цілей, які не були досягнуті на той час, можливо буде доцільно переглянути в сторону зниження визначені цільові орієнтири. Результати дослідження можуть бути корисними для органів державної влади, науковців та практиків, які активно впливають на процес переходу соціо-еколого-економічної системи України до сталого розвитку.

Ключові слова: соціо-еколого-економічна система, сталий розвиток, Цілі сталого розвитку, війна в Україні, оцінка прогресу.

CHANGING THE TRAJECTORY OF THE TRANSITION OF THE SOCIO-ECOLOGICAL-ECONOMIC SYSTEM OF UKRAINE TO SUSTAINABLE DEVELOPMENT AS A CONSEQUENCE OF THE WAR

The article examines the problem of changing the trajectory of sustainable development of the socio-ecological-economic system of Ukraine due to the negative consequences of the war. The main purpose of this article is to study the scope of changes in the trajectory of the transition of the socio-ecological-economic system of Ukraine to sustainable development as a result of the war and other negative factors for the further development of anti-crisis measures. The systematization of literary sources and approaches to solving the problem shows that in difficult war and post-war times for Ukraine, it will be extremely important to identify the current trajectory of the transition of the socio-ecological-economic system to sustainable development and its possible change as a result of the war. The urgency of solving this scientific problem lies in the fact that the war will obviously lead to the need to make significant adjustments in the process of implementing the Sustainable Development Goals in Ukraine. The methodological toolkit of the research was the use of the methodology of the United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific (UNESCAP), which allows for the assessment of

regional and subregional progress on the way to achieving the Sustainable Development Goals 2030. The object of the study is the process of transition of socio-ecological-economic system of Ukraine for sustainable development based on the implementation of the 2030 Sustainable Development Goals determined at the national level. The article presents the analysis of the results of the interim assessment of the current progress in achieving the 2030 Sustainable Development Goals in Ukraine for the period 2015-2020, conducted by the State Statistics Service of Ukraine, which showed that up to since the beginning of a full-scale war, the implementation of 8 of the 17 Sustainable Development Goals 2030 in Ukraine was ahead of the target indicators, instead, significant problems arose with regard to the achievement of Goals 4, 7, 10, 14, 15, 17. The study empirically confirms and theoretically proves that human, material, financial, natural losses, which suffered by Ukraine as a result of the war will undoubtedly lead to a slowdown or loss of the positive pace of achieving the Goals, for which positive progress was achieved as of 2020, and for the Goals that were not achieved at that time, it may be appropriate to revise the defined target guidelines downwards. The results of the study can be useful for state authorities, scientists and practitioners who actively influence the process of transition of the socio-ecological-economic system of Ukraine to sustainable development.

Key words: *socio-ecological-economic system, sustainable development, Sustainable Development Goals, war in Ukraine, assessment of progress.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Соціо-еколого-економічна система нашої країни після здобуття незалежності не відзначалася стабільністю, адже постійно перебувала під впливом ряду негативних зовнішніх і внутрішніх факторів, які визначали суспільно-політичну та соціально-економічну ситуацію. ХХІ століття для України – це ера системної трансформації в усіх сферах та відстоювання незалежності. Разом з тим, наша країна активно включилася в організований під егідою ООН процес формування та реалізації Глобальних Цілей сталого розвитку до 2030, які покликані провести системні реформи у соціальній, економічній та екологічній сферах для вирішення глобальних проблем людства та переходу на шлях сталого розвитку. До початку повномасштабної війни внаслідок агресії росії Україна демонструвала позитивні тенденції досягнення визначених показників-індикаторів за кожною Ціллю сталого розвитку 2030. В той же час, анексія агресором частини територій у 2014 році, світова пандемія COVID-19, повномасштабна війна внесли значні корективи у поступ нашої країни на цьому шляху, адже під загрозою перебуває не тільки досягнення Цілей сталого розвитку 2030, а й взагалі повноцінне існування нашої країни.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Загальновідомо, що основою для розробки 17 Глобальних та національних Цілей сталого розвитку до 2030 року стало прийняття Генеральною Асамблеєю ООН 25.09.2015 р. Порядку денного у сфері сталого розвитку до 2030 року «Перетворимо наш світ». Країни тільки, по-суті, конкретизували відповідно до власних пріоритетів розвитку окремі показники-індикатори, на основі яких визначається ступінь досягнення цих цілей.

Наразі вивченням стану та проблем досягнення Цілей сталого розвитку 2030 займаються як міжнародні, регіональні та національні інституції, так і окремі вчені та наукові установи. До основних міжнародних інституцій безперечно належить Статистична комісія ООН (UN, 2022.), яка є важливою комісією Економічної та Соціальної Ради ООН. На регіональному рівні, наприклад у країнах Європейського Союзу, траєкторію досягнення Цілей сталого розвитку 2030 досліджує Євростат (Eurostat, 2022). На національному рівні в кожній країні визначено окремі інституції, відповідальні за збір, обробку та аналіз інформації про досягнення Цілей сталого розвитку 2030. В Україні такою інституцією згідно розпорядження Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 686-р «Питання збору даних для моніторингу реалізації цілей сталого розвитку» (КМУ, 2019) є Держстат України (Держстат, 2022). У системі НАН України провідною науковою установою в цій сфері визначено Державну установу «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України».

Серед вітчизняних і зарубіжних учених, які досліджували підходи до оцінки прогресу щодо досягнення Цілей сталого розвитку 2030 можна виділити: (Bidarbakht-Nia, 2020 та 2022), (Хвесик і Лібанова, 2017), (Shubalyi and Miszczuk, 2022) та інші. Серед останніх вітчизняних публікацій можна виділити також підготовлену авторським колективом вітчизняних учених за науковою редакцією академіка НААН України Хвесика М.А. національну доповідь «Траєкторія сталого розвитку України до 2030 року: проблеми та пріоритети» (Нац. доповідь, 2021), де висвітлено проблеми формування платформи системних взаємодій природно-ресурсного та ринкового циклів розвитку. Також в рамках проекту Вокс Україна дослідниками (Іванчук В. і Мошняга Н., 2019) було створено інтернет-платформу з результатами оцінки прогресу з досягнення Цілей сталого розвитку 2030 по регіонах України за період 2015-2019 рр.

В той же час, представлені праці висвітлюють переважно особливості регулювання соціо-еколого-економічних систем на шляху до реалізації окремих або усіх Цілей сталого розвитку 2030. Вважаємо, що в складний воєнний і повоєнний час для України не менш важливо виявити поточну траєкторію переходу соціо-еколого-економічної системи до сталого розвитку та її можливу зміну внаслідок війни, щоб вчасно провести заходи для відновлення позитивної траєкторії досягнення визначених на національному рівні Цілей сталого розвитку 2030.

Цілі статті. Основна мета цієї статті полягає в дослідженні масштабів зміни траєкторії переходу соціо-еколого-економічної системи України до сталого розвитку внаслідок війни та інших негативних факторів для подальшого вироблення антикризових заходів.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Враховуючи наявність визначених на національному рівні планових показників досягнення окремих Цілей сталого розвитку у розрізі періодів до 2030 року, оцінку поточного прогресу їх досягнення доцільно проводити використовуючи метод порівняння фактичних (досягнутих) значень з плановими (індикативними) значеннями цих показників. Але також важливо виявити траєкторію досягнення не тільки окремих завдань в рамках окремої Цілі відповідно до обраних показників, а й ступінь досягнення цієї Цілі загалом. Тобто виникає необхідність застосування додаткових методів агрегування показників для проведення узагальнюючої оцінки. Для проведення оцінки прогресу щодо досягнення Цілей сталого розвитку 2030 доцільно використати методологію Економічної та соціальної Комісії ООН для Азії та Тихого океану (UNESCAP, 2022). Вона була успішно апробована у процесі підготовки «Звіту про досягнення Цілей сталого розвитку в Азії та Тихоокеанському регіоні. Збільшення диспропорцій на тлі COVID-19» (ESCAP, 2022).

Ця методологія передбачає, що для оцінки регіонального та субрегіонального прогресу на шляху до Цілей сталого розвитку 2030 використовуються два основні показники: індекс поточного стану та індекс очікуваного прогресу. Індекси відповідають на два різні запитання:

1. Індекс поточного стану (показує якого прогресу було досягнуто з 2015 року);
2. Індекс очікуваного прогресу (показує наскільки ймовірно буде досягнуто Цілей сталого розвитку до 2030 року).

Індекс очікуваного прогресу вимірює розрив між прогнозованим значенням індикатора та вказаним цільовим значенням. Обидва індекси будуються на рівні підіндикатора (серія, дезагрегація або підкомпонент індикатора) і можуть бути агреговані на рівні індикатора, цілі та підцілі за бажанням. У цьому аналізі індекс поточного стану представлено на рівні цілі (моментальний знімок), а індекс очікуваного прогресу на рівнях цілі та індикатора (інформаційна панель і прогрес

індикатора). В ідеальній ситуації індекс поточного стану забезпечить надійний показник, який можна порівняти з усіма 17 цілями. Однак, враховуючи, що доступність даних обмежена для деяких цілей, а оцінка чутлива до додавання нових показників, результати слід інтерпретувати з певним застереженням. Кількість показників та доступність даних після кожного періоду оцінки суттєво зростає, тому поточні результати не варто порівнювати з результатами попередніх років.

Основою для розробки даної методології стали праці (Bidarbakht-Nia, 2020 та 2022), де деталізовано особливості використання цієї методології.

Підготовлений у 2022 році з використанням цієї методології «Звіт про досягнення Цілей сталого розвитку в Азії та Тихоокеанському регіоні» (ESCAP, 2022) наводить на невтішні висновки. Адже з кожним роком після ухвалення Порядку денного сталого розвитку на період до 2030 року з 2015 року розрив у досягненні Цілей сталого розвитку зростає, і перспектива їх досягнення тепер відкладається на десятиліття після 2030 року. У 2017 році орієнтовним роком досягнення ЦСР був 2052 рік, а до 2021 року прогнозований рік збільшився до 2065 року. Цьому сприяло багато факторів, у тому числі продовження нестійких шляхів розвитку в поєднанні зі збільшенням частоти та інтенсивності антропогенних криз і природних катаклізмів, зокрема пандемія коронавірусної хвороби (COVID-19). Але слід зазначити, що, у зв'язку з війною в Україні, час досягнення Цілей сталого розвитку у країнах Азії та Тихоокеанського регіону може бути перенесений на подальший термін, адже ця війна викликала системні фінансову, енергетичну та продовольчу кризи світового масштабу, що також негативно вплине на розвиток країн даного регіону.

Державною службою статистики України (Держстат, 2022) на основі офіційних статистичних даних за період до 2000 року включно проведено оцінку прогресу досягнення Цілей сталого розвитку 2030 в Україні. Для проведення такої оцінки було використано описану вище методологію Економічної та соціальної Комісії ООН для Азії та Тихого океану (UNESCAP, 2022). Загалом щодо України відповідний розрахунок проведено для виділених 110 із 183 національних індикаторів Цілей сталого розвитку України 2030, затверджених відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 686-р «Питання збору даних для моніторингу реалізації цілей сталого розвитку», та для яких визначено цільові орієнтири на 2030 рік.

Результати проміжної оцінки прогресу щодо досягнення Цілей сталого розвитку 2030 в Україні за період 2015-2020 рр. представлено на рисунку 1.

«Вказана діаграма показує наскільки досягнуто прогрес по кожній з 17 цілей. Довжина кожного стовпця показує прогрес України з 2015 року. Якщо стовпець досягає або перетинає риску 2020 року, вважається, що Україна досягла очікуваного прогресу станом на сьогоднішній день. У то же час, чи вдасться досягти цілі до 2030 року, залежить не лише від пройденої відстані, але й від темпів просування, так, як це показано на графіку поточного прогресу. Якщо за індикатором не визначено прогрес або регрес з 2015 року (індикатор «сірий»), це означає, що за наявними даними зміни незначні, та їх не можливо візуалізувати. Однак те, чи можна буде досягти певної Цілі сталого розвитку до 2030 року, залежить не лише від пройденої відстані, а й від темпів прогресу в майбутньому, як це відображено на інформаційній панелі» (Держстат, 2022). Слід врахувати, що дана оцінка частково включає негативні наслідки погіршення економічної активності та зниження ключових показників розвитку національної економіки внаслідок пандемії COVID-19, але не враховує катастрофічні негативні наслідки для національної економіки на найближчі роки через початок повномасштабної війни в Україні на початку 2022 року.

Як бачимо, до початку повномасштабної війни реалізація 8 з 17 Цілей сталого розвитку 2030 в Україні проходила з випередженням цільових показників, а за Ціллю 13

«Пом'якшення наслідків зміни клімату» не визначено кількісних показників, які б дозволили провести таку оцінку. В той же час, значні проблеми з досягненням заявлених показників ще у довоєнний період були для Цілі 14 «Збереження морських ресурсів» та Цілі 17 «Партнерство заради сталого розвитку», Цілі 15 «Захист та відновлення екосистем суші», Цілі 12 «Відповідальне споживання та виробництво», Цілі 4 «Якісна освіта», Цілі 7 «Доступна та чиста енергія», Цілі 10 «Скорочення нерівності».

Рис. 1. Проміжна оцінка поточного прогресу щодо досягнення Цілей сталого розвитку 2030 в Україні за період 2015-2020 рр.
Джерело: (Держстат України, 2022).

Людські, матеріальні, фінансові, природні втрати, які понесла Україна внаслідок війни безперечно призведуть до сповільнення або втрати позитивних темпів досягнення Цілей, щодо яких станом на 2020 рік був досягнути позитивний прогрес, а щодо Цілей,

які не були досягнуті на той час, можливо буде доцільно переглянути в сторону зниження визначені цільові орієнтири.

Висновки, обговорення та рекомендації. Цілі сталого розвитку та амбіції щодо їх досягнення, закладені у «Порядку денному на період до 2030 року» й у теперішній складний час залишаються сьогодні не менш актуальними для світового співтовариства, ніж у 2015 році. Адже мова йде про виживання людської цивілізації за рахунок переходу до траєкторії сталого розвитку. Цілі сталого розвитку 2030, по-суті, визначили цю траєкторію, а будь-які відхилення від неї можуть мати згубні наслідки для людства, оскільки людство може перетнути (а можливо уже перетнуло) так звану «точку неповернення», після чого відбуватимуться неконтрольовані та незворотні зміни, які призведуть до глобальної катастрофи та знищення людства.

Для оцінки поточного прогресу щодо досягнення Цілей сталого розвитку 2030 як для окремої країни, так і для регіонів доцільно використати методологію, апробовану Економічною та соціальною Комісією ООН (UNESCAP, 2022).

Очевидно, що повномасштабна війна в Україні призведе до відтермінування на значно довший, ніж 2030 рік, часу досягнення більшості визначених на національному рівні Цілей сталого розвитку. В реалізації ряду Цілей у повоєнний період Україна навпаки може прискорити свої зусилля, враховуючи зростання міжнародної підтримки та надання всілякої допомоги нашій країні, зокрема це стосується Цілі 16 «Мир, справедливість та сильні інститути», а також Цілі 17 «Партнерство заради сталого розвитку». Але за багатьма ключовими Цілями, навпаки, процес їх досягнення може продовжитися у часі. Зокрема, це стосується тих цілей, які фактично не були досягнуті ще станом на 2020 рік, а в наслідок війни матимуть ще більше перепон для реалізації: Ціль 9 «Промисловість, інновації та інфраструктура», Ціль 7. «Доступна та чиста енергія», Ціль 12 «Відповідальне споживання та виробництво».

Враховуючи катастрофічний негативний вплив світової пандемії COVID-19 та повномасштабної війни на соціо-еколого-економічну систему України, вважаємо за доцільне запропонувати органам державної влади переглянути визначені на національному рівні числові значення показників-індикаторів і змістовні формулювання окремих завдань в рамках певних Цілей сталого розвитку 2030, враховуючи необхідність збільшення акценту на повоєнне відновлення людського капіталу, втраченої інфраструктури, природних екосистем, впровадження альтернативних джерел чистої енергії тощо.

Авторські внески

Концептуалізація: Шубалий Олександр
 Зберігання даних: Шубалий Олександр
 Формальний аналіз: Шубалий Олександр
 Придбання фінансування: Шубалий Олександр
 Розслідування: Шубалий Олександр
 Методика: Шубалий Олександр
 Адміністрація проекту: Шубалий Олександр
 Ресурси: Шубалий Олександр
 Нагляд: Шубалий Олександр
 Підтвердження: Шубалий Олександр
 Візуалізація: Шубалий Олександр
 Написання: Шубалий Олександр

Список бібліографічного опису:

1. Держстат України. 2022. Цілі сталого розвитку Україна – Поточний прогрес у розрізі цілей та індикаторів. <https://ukrstat.gov.ua/>

2. Іванчук В., Мошняга Н. 2019. Досягнення Цілей сталого розвитку у національному та регіональному розрізах. *Вокс Україна*. <https://voxukraine.org/doslidzhennya-sdg/>
3. Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року. Резолюція, прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 25.09.2015 р. <https://www.undp.org/uk/ukraine>
4. Питання збору даних для моніторингу реалізації цілей сталого розвитку: розпорядження Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 686-р <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/686-2019-%D1%80#Text>
5. Соціально-економічний потенціал сталого розвитку України та її регіонів: вектори реального поступу : національна доповідь / за ред. акад. НАН України Е.М. Лібанової, акад. НААН України М.А. Хвесика. – К. : ДУ ІЕПСР НАН України, 2017. – 864 с.
6. Траєкторія сталого розвитку України до 2030 року: проблеми та пріоритети : національна доповідь / за наук. ред. акад. НААН України М. А. Хвесика. Київ : ДУ ІЕПСР НАН України, 2021. 1091 с.
7. Bidarbakht-Nia, A. (2020). Measuring Sustainable Development Goals (SDGs): An Inclusive Approach, *Global Policy*, Vol 11, Issue 1, Feb 2020, 56-67.
8. Bidarbakht-Nia, Arman. (2022). ‘SDG Progress Assessment; Comparing Apples with What?’ 1 Jan. 2022: 245 – 250. Retrieved from https://data.unescap.org/sites/default/files/public/guide/attachments/SDG_Progress_Assessment_ESCAP_SDG_Gateway.pdf. (accessed 21 September 2022).
9. ESCAP. 2022. Asia and the Pacific SDG Progress report. Widening disparities amid COVID-19. Retrieved from <https://www.unescap.org/kp/2022/asia-and-pacific-sdg-progress-report-2022> (accessed 21 September 2022).
10. Eurostat 2022. European Commission. Database. Retrieved from <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database> (accessed 21 September 2022).
11. Shubalyi O., Miszczuk A. Evaluation of the financial support for the implementation of the 2030 Sustainable Development Goals in the border regions of Poland and Ukraine. *Wiadomości Statystyczne. The Polish Statistician*, 2022, vol. 67, 6, 1–28. DOI: 10.5604/01.3001.0015.8816
12. UNESCAP 2022. SDGs Asia Pacific. Progress Assessment Methodology. Retrieved from <https://data.unescap.org/resource-guides/progress-assessment-methodology> (accessed 21 September 2022).
13. UN. 2022. Statistical Commission. Retrieved from <https://unstats.un.org/UNSDWebsite/statcom/> (accessed 21 September 2022).

References:

1. State Statistics Service of Ukraine. 2022. Ukraine's sustainable development goals - Current progress in terms of goals and indicators [Tsili staloho rozvytku Ukrayina – Potochnyy prohres u rozrizi tsiley ta indykatoriv]. Retrieved from <https://ukrstat.gov.ua/> (accessed 21 September 2022) [in Ukrainian].
2. Ivanchuk V., Moshnyaga N. Achieving Sustainable Development Goals in National and Regional Sections [Dosyahnennya Tsiley staloho rozvytku u natsional'nomu ta rehional'nomu rozrizakh]. *Voks Ukrayina – Vox Ukraine*. Retrieved from <https://voxukraine.org/doslidzhennya-sdg/> (accessed 21 September 2022) [in Ukrainian].
3. Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development. Resolution adopted by the UN General Assembly on September 25, 2015 [Peretvorennya nashoho svitu: Poryadok dennyy u sferi staloho rozvytku do 2030 roku. Rezolyutsiya, pryynyata Heneral'noyu Asambleyeyu OON 25.09.2015 r.]. Retrieved from <https://www.undp.org/uk/ukraine> (accessed 21 September 2022) [in Ukrainian].
4. The issue of data collection for monitoring the implementation of sustainable development goals [Pytannya zboru danykh dlya monitorynhu realizatsiyi tsiley staloho rozvytku]. *Rozporyadzhennya Kabinetu Ministriv Ukrayiny – Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine*. August 21, 2019 No. 686. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/686-2019-%D1%80#Text> (accessed 21 September 2022) [in Ukrainian].
5. Libanova E.M., Khvesik M.A. (ed.) (2017). *Socio-economic potential of sustainable development of Ukraine and its regions: vectors of real progress: national report [Sotsial'no-ekonomichnyy potentsial staloho rozvytku Ukrayiny ta yiyi rehioniv: vektory real'noho postupu : natsional'na dopovid']*. Kyiv: IEESD NAS of Ukraine, 864 p. [in Ukrainian].
6. Khvesyk M. A. (ed.) (2021). *The trajectory of sustainable development of Ukraine until 2030: problems and priorities: a national report [Trayektoriya staloho rozvytku Ukrayiny do 2030 roku: problemy ta priorytety : natsional'na dopovid']*. Kyiv: IEESD NAS of Ukraine, 1091 p. [in Ukrainian].
7. Bidarbakht-Nia, A. (2020). Measuring Sustainable Development Goals (SDGs): An Inclusive Approach, *Global Policy*, Vol 11, Issue 1, Feb 2020, 56-67.
8. Bidarbakht-Nia, Arman. (2022). ‘SDG Progress Assessment; Comparing Apples with What?’ 1 Jan. 2022: 245 – 250. Retrieved from https://data.unescap.org/sites/default/files/public/guide/attachments/SDG_Progress_Assessment_ESCAP_SDG_Gateway.pdf. (accessed 21 September 2022).
9. ESCAP. 2022. Asia and the Pacific SDG Progress report. Widening disparities amid COVID-19. Retrieved from <https://www.unescap.org/kp/2022/asia-and-pacific-sdg-progress-report-2022> (accessed 21 September 2022).
10. Eurostat 2022. European Commission. Database. Retrieved from <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database> (accessed 21 September 2022).
11. Shubalyi O., Miszczuk A. Evaluation of the financial support for the implementation of the 2030 Sustainable Development Goals in the border regions of Poland and Ukraine. *Wiadomości Statystyczne. The Polish Statistician*, 2022, vol. 67, 6, 1–28. DOI: 10.5604/01.3001.0015.8816
12. UNESCAP 2022. SDGs Asia Pacific. Progress Assessment Methodology. Retrieved from <https://data.unescap.org/resource-guides/progress-assessment-methodology> (accessed 21 September 2022).
13. UN. 2022. Statistical Commission. Retrieved from <https://unstats.un.org/UNSDWebsite/statcom/> (accessed 21 September 2022).

Дата подання публікації 15.09.2022 р.

DOI: <https://doi.org/10.36910/6775-2308-8559-2022-4-3>